REDE VAN MR. A. B. ROOSJEN gehouden op de Deputatenvergadering d.d. 23 maart 1963

Dames en heren. In één van de Ierse sagen en vertellingen waaraan de Ierse proza en de Ierse poëzie zo rijk zijn, vind ik het verhaal van twee Ieren die samen langs een stoffige landweg kuieren. Opeens staan ze stil. Ze zien op de grond een vreemd dier liggen. Dat is een schildpad zegt de een, dat is een schildpad geweest, zegt de ander, het beest is dood. Dood, merkt de eerste op. Zie Je dan niet dat zijn poten bewegen? Ja maar, aldus nummer twee, zie je dan niet dat zijn kop weg is? De discussie werd na lang gedelibireer besloten met een compromis. Dit compromis. Het beest was inderdaad dood, maar het wist het zelf nog niet en daarom bewoog het zich nog. Waarde vrienden, dood maar men weet het zelf nog niet, dat is het trouwe koude maar tegelijkertijd het striemende oordeel dat in deze tijd van verschillende zijden geveld wordt over Kerk en christendom. Ik werd onlangs getroffen door woorden uitgesproken door een Hongaarse bisschop. Het christendom, zo zei deze geestelijke, heeft hele waarheden, doch beschikt veelal over halve mensen. Het communisme zo vervolgde hij, kent veel halve waarheden maar het kan rekenen op hele mensen.

Vrienden, het is een vernietigend oordeel, dat de Hongaarse geestelijke over het christendom in zijn land heeft gedaan. Vrienden, valt het christendom in ons land ook onder dit oordeel? Dit is een vraag welke ons niet mag loslaten. Wij dienen ernstig te onderzoeken of de hele waarden van ons christendom inderdaad slechts worden uitgedragen door halve christenen. Da Costa heeft eens gezegd: O, stort in mijn ziel die kracht van geloven, die bergen verzet in het hart van de zee. Waar is die kracht in deze dagen? U, meneer de voorzitter, heeft vijf jaar geleden geschreven over, verstarde beginselen in een veranderde wereld. En daarin zegt u, een waarlik christelijke politiek kan niet anders zijn dan een levende politiek, principieel en zakelijk. Zij moet leven in de harten van hen die haar uit geloofsgehoorzaamheid willen dienen. Maar tevens staat zij zakelijk midden van een levende realiteit van een moderne wereld. Vergadering, wordt aan deze els voldaan? Wij kunnen het constateren. De Invloed van het christendom op staatkunde, op wetenschap, op bedrijven, op cultuur dreigt af te nemen. De boodschap van het rijke evangelie van
Gods genade schijnt de moderne mens niet meer, of nauwelijks nog te raken. En daaruit spruit de gedachte over het

christendom voort van dood, maar zij weten het zelf nog niet. Och, vergadering, dat geluld op zichzelf is niet nieuw. Van Vloten, de schrijver van het bekende werk „Nederlands opstand tegen Spanje" heeft eens de bekende woorden geschreven: „wat het licht voor onze ogen ts, en de lucht voor onze longen, dat is eenmaal het calvinisme voor ons volk geweest". Zijn levenskracht en de bron van zijn bestaan dat was volgens Van Vloten het calvinisme geweest. Met alle nadruk op dat geweest, want verder verklaarde hij, dat het calvinisme in zijn tijd, dat is ongeveer een eeuw geleden, had afgedaan. Wie proberen wilde dat calvinisme opnieuw te doen spreken zou spoedig ontdekken dat hij slechts bezig was een lijk op te graven.

Vergadering, ik meen dat Van Vloten de doodsklok van het calvinisme wat al te vroeg heeft laten beleren. Maar het moet ons iets zeggen, dat de gedachte dood, maar men beseft het niet, de laatste tijd meer werd vernomen. Vestdijk schreef zijn „Toekomst en religie" en daarin zegt hij het volgende: „Dat het Christendom eens verdwijnen zal lijkt mij niet alleen waarschijnlijk maar ook wenselijk". Maar dan zegt hij verder, dat het hem niet wenselijk voorkomt, dat er sprake is van een gehaast en een geforceerd verdwijnen. Daarmee zou geweld worden aangedaan aan de historische continuïteit. Vestdijk zou willen, dat de liquidatie van het Christendom zich op waardige wijze zou voltrekken langs lijnen van geleidelijkheid, zonder woede of wraak na te laten in de harten van de betrokkenen. „Ik zou", zo zegt hij, „die periode zo lang mogelijk willen nemen opdat, luister goed, opdat deze Godsdienst gelegenheid krijgt tot geleidelijke verschuivingen tot aan een punt waar niemand meer zeggen kan, of de heersende religie nog christelijk is of dat zij reeds tot iets anders is geworden".

Vergadering, u moet voelen wat de toeleg is van de profeten van humanisme en ongeloof. Men speculeert er op, dat het Christendom zichzelf zal liquideren op geleidelijke, op waardige wijze. En dan moet bij ons de vraag rijzen, hoever is men daarmede al gevorderd? Leven wij inderdaad in een tijd waarin men van ons als Christenen kan zeggen: dood, maar zij weten het zelf niet, want zij bewegen nog, zij het dan zwakjes. Ik voeg daaraan een andere vraag toe. Hoe komt men er toe, dat men meent het faillissement van het Christendom te kunnen aankondigen? Zou het geen verband kunnen houden

met matte, flauwe, weinig
sprekende beeld dat wij evangelie-belijders helaas zo vaak vertonen? Zou het daarnaast zijn oorzaak niet kunnen vinden in het schrikbeeld van versplintering en verdeeldheid dat wij te zien geven, waardoor wij stamgasten van de kijfhoek dreigen te worden. Laten wij ophouden om al die openbare demonstraties van verschillen, uitgroeiende tot geschillen, waarbij wij dan deze, dan die aan de politieke galg willen laten bengelen. Vergadering, u moet mij goed begrijpen, als ik dit zeg vermijd ik met alle nadruk leder éénrichtingsverkeer, ik constateer slechts, de gewenste, de noodzakelijke eenheid, was er de laatste maanden niet en dan heeft leder tot zichzelf in te keren. En daarbij moeten wij in het oog houden, dat hetgeen ons samenbindt oneindig veel meer is dan datgene waarover wij het niet eens zijn. Vergadering, wij zijn in deze wereld als evangeliebeiijders tot getuigen geroepen, ook bij de stembus. Laat onze stootkracht niet langer geschaad worden door allerlei peloton-vorming, maar laten wij de krachten samenbundelen. Allen die de hoofdwaarheden der Hervorming aanvaarden, zo heeft Groen van Prinsterer het eens gezegd, behoren in ons land in de politieke strijd schouder aan schouder te staan. En daarom hebben wij ons bij het naderen van de 15e mei aan ons volk te openbaren als een hechte eenheid. Eén voor vier, dat wil zeggen, eensgezind in het werken voor lijst vier, de lijst van onze A.R. Partij. Dat kan ons niet moeilijk vallen, wanneer wij kennis nemen van het getuigenis waarmede ons P.v.d.A. begint: „De erkenning van Gods majesteit in en boven de stormachtige gebeurtenissen van deze tijd en van de menselijke afhankelijkheid van Zijn genade in Jezus Christus gepaard gaande aan de gehoorzaamheid aan Zijn Geboden''. Vrienden, dat Is een getuigenis waarmede wil allen kunnen instemmen. Vrije Friezen, ronde Zeeuwen, Gelders helden, Hollands leeuwen, allemaal van A.R.-stam één voor vier. Vergadering, wij gaan ditmaal de verkiezingen in met drie lijstaanvoerders. En nu schenk ik geen aandacht aan de kwaliteiten van Biesheuvel, Roolvlnk en Smallenbroek. Vrienden, ik vraag u vertrouwen voor deze mensen op geheel andere gronden. Negen en negentig jaar geleden, In het jaar 1864 werden er ook verkiezingen gehouden voor de Tweede Kamer. Bij die verkiezingen wendde het Kamerlid Groen van Prinsterer zich tot de toen nog schaarse kiezers met een vliegend blaadje. Treffend is het slot van het strooibiljet uit 1864: „Zeg het aan de

kiezers, zeg het aan het volk achter de kiezers, zeg het in het huisgezin van kiezer en niet-kiezer, zeg het aan ieder gelovig lid der gemeente.
zeg het aan man of vrouw die het Evangelie lief heeft, die christelijke volksopvoeding waardeert, die voor onze verantwoordelijkheid met het oog op de zegen der volkshistorie van Nederland en Oranje besef heeft. Zeg, en herzeg hun, dat ik niet als Staatsman, dat ik niet als hoofd van een partij, dat ik als belijder van het Evangelie hun gelovig amen op mijn belijdenis in de Tweede Kamer tegemoet zie".

In deze lintwormachtige zin geeft Groen van Prinsterer op treffende wijze weer, waar het in de verkiezingsstrijd om gaat. Groen paait niet met beloften. Groen strooit niet met toezeggingen, Groen prijst zichzelf niet aan als een bekwaam Staatsman of als een toegewijd partijganger. Hij vraagt vertrouwen, hij vraagt vertrouwen als belader van het Evangelie, en hij verzoekt aan de kiezers op deze belijdenis een gelovig amen uit te spreken. Vergadering, dat gold voor 1864, dat geldt ook in het jaar onzes Heren, 1963. Wij moeten ons als belijdende christenen niet al te zeer doodstaren op prachtig klinkende partijleuzen. Wij moeten ons niet laten lokken door pittige programmapunten. Wij moeten ons vertrouwen schenken, daar waar de bereidheid is zich te laten leiden door het licht van het Evangelie. Staatsmanschap heeft voor ons slechts waarde indien het geleld wordt door het Evangelie. Een volksvertegenwoordiger zal eerst dan ons volle vertrouwen wekken indien hij zijn arbeid verricht met op zijn lippen het lied van de waarachtige dienaar in de Mllitla Chrlsti; „Ik ben slechts een wapendrager. Op deze post dien ik mijn Koning die mij heeft verlost. Op zijn roepstem wil ik voorwaarts gaan en nabij mijn Heiland wil ik altijd staan. Hoort gij het krijgsgeschal? Voorwaarts roept hij, ziet hoe de twijfelaars wegwijken terzij. Ik weet dat mijn leidsman mij gedenken zij. En als zijn wapendrager sta ik pal". Vrienden, dood, maar zij weten het zelf niet. Deze kwalificatie uit Ierland zal ons nooit ten laste kunnen worden gelegd indien wij aan het voorwaarts van onze opperste Leidsman gehoor geven, dan staan wij pal, dan staan wij pal als wij als Christus-belijdende partij gehoor geven aan onze opdracht tot getuigen op staatkundig terrein. Wel nu vrienden, staat dan pal en laten wij ook nu weer bij de verkiezingsstrijd welke wij Ingaan meer dan ooit een hechte eenheid openbaren. Van nu af aan staat voor ons allen de

politieke klok op en blijft tot 15 mei staan op één voor vier, u hoort het, op één voor vier.